

Fetykó Judit:
Berti, meg azok a dolgok...

4.

Itt, a városka szélén, ahol az ablakokból az északkeleti hegyvonulatra látott, s a látvány egyszerre hordozta a távol és közel érzését, a ház, a kis utca, melyben laktak, egészen kisvárosias, falusias volt, otthonosan érezte magát a férfi. A háború után az ötvenkilós csomagos kitelepítés elől jöttek át a határ másik oldaláról. Csupán a véletlen segítette hozzá a családot, hogy ne várják meg a kitelepítést.

Az apósáéknál volt beszállásolva a húszas években egy cseh csendőr, családostól, ott lakott majd egy évig, míg megépült nekik a csendőr-ház. A pulya együtt játszott az udvaron, a csendőr felesége óvónő, ami azon a tájon ismeretlen fogalom volt. Mikor az iskola egyik nem használt részéből leválasztottak egy részt, és oda került a falu óvodája, azt ez a fiatalasszony kezdte meg vezetni, a környékbeli polgárit végzett lányok, asszonyok közül keresett magához segítőköt, akik eleinte ódzkodva mentek a kisdédóvóba, de mivel valamennyi fizetést is kaptak a polgári foglalkozáshoz, hát maradtak. A falubeliek közt élő tisztviselők, tanítók feleségei még akkor is, ha csak otthon a háztartást vezették, elvitték iskoláskor előtti csemetéiket az óvodába. Ott a gyerkőcök jobban hallgattak az óvónőre, meg a dadákra. Ezek a csehek hoztak valami változást, az óvodások is sok mindent megtanultak, amit a falusi pulya nemigen tud hatéves korára. Később a gazdák is járatták oda a kisgyerekeket, de főleg ősztől tavaszig, mert mihelyt a gyerek befogható volt valamire, be is fogták a ház, a föld körüli munkákra... Az iskolába járás más volt: akinek nem járt el a gyereke, az pénzbüntetést kapott, mert minden gyereknek kötelező volt az iskola, és nem volt az alól felmentés sem a vetés, sem az otthoni munka.

Hát ez a Jánicsku, a csendőr fia... ő volt az, aki meghozta a hírt. Valójában nem hozott ő semmit, egy a falu állomásán átmenő, ott néhány percig veszteglő vonatról lépett le a krampácshoz, ahhoz az emberhez, aki a vagonok kerekeit ütögeti az állomásokon. Annak mondta, egészen halkan: mondd meg Dargó Erzsikének, egy hét múlva a határ másik oldalán legyenek. Ez a krampács a Ballók egyik unokája volt. Azé a Ballóké... és elment, mihelyt letette a szolgálatát, és átadta az üzenetet.

A háború végétől alkudoztak a hatalmak, a nép szinte semmit nem tudott, hogy mi történik felette. Jöttek hírek, hogy Szudétából a németeket ötvenkilós csomagokkal telepítették ki...

Néha hazajött egy-egy hadifogoly, azok mondtak mindenfélét, amiről beszéltek, hihetetlennek és valószínűtlennek tűnt; már hogy is van az a dolog, hogy a saját népét viszi táborokba a ruszki?... Berti felett elszálltak az évtizedek, mire a kezébe került egy könyv, az orosz területeken levő táborokról.

Akkoriban a faluban már egy rádió sem volt, arról meg hallottak, hogy olyanok is felkerültek a kitelepítési listákra távolabbi magyar területeken, akiknek köze sem volt semmilyen nemzetiségi mozgolódáshoz, csak épp most, már megint, nemzetiségiek lettek. ...Így aztán kénytelenek voltak elhinni a Ballók hozta hírt. Az asszony éjjel-nappal sírt. Ami eddig biztos volt, az most mind időleges és valószínűtlen lett. Berti az első órák bénultsága után egyébként is keskenyre záródó ajkait egy vonallá szorította össze. Még a foga is bebecsikordult, de tartotta magát. Nyugtatta az asszonyt, hogy még van egy hetük...

A férfi meg is találta a lehető legegyszerűbb és legkézenfekvőbb megoldást. A tél közeledtével, ősszel, míg még a sár nem fogja meg a kereket, úgyis el kellett kezdeni a gané kihordását a földekre. Az asszony zárta az ajtót, és befüggönyözte az ablakokat, csomagolt, aztán amit lehetett, felraktak a ponyvák közé a szekérre, a tetejét Berti megrakta trágyával, és elindult a határsáv felé. A földek nem ismerték az új országhatárt, a határt őrzők meg nem foglalkoztak a paraszttal, aki főleg alkonyatra, vagy épp esőben, ködben ért oda, és kezdte

kiszórni a trágyát... Sikerült egy szoba-konyhára való bútort áthozni... a többi odaveszett, vagy széthordták a rokonok meg a falubeliek.

Eltelt vagy tizenöt év, mire haza lehetett látogatni. Útlevéllal. Akkorra már semmi sem volt az ő gazdaságából... a házban, amit béreltek, egy idegenből odakerült család lakott. Az asszony szerette volna megnézni, most milyen, de Berti lebeszélte róla. Csak maradjon úgy, ahogy az emlékből van. A falusiak örömmel, meglepődve köszöntötték őket. Míg beértek a rokonok házáig, majd mindenik házból kijött valaki, hogy élnek, itt vannak. A várt látogatás óriási űrt hagyott maga után, nagyobb, mintha meg sem történt volna. A látszólag kiesett idő a faluban nagyon is haladt.

Berti anyjával szemben lakott egy idős asszony, akiről azt tartották, hogy az évtizedek alig fogtak rajta. Takaros, nagy, üvegverandás háza volt. Mikor meglátta a férfit és a családját, rögtön átment köszönteni őket. Mamuka, Berti anyja hellyel kínálta, de Móric Jolánnak nem volt leülhetnékje.

– Hát megjöttetek! – állt meg szembe a férfival, és hosszan nézett annak kék szemébe. – Holnap majd megkereslek benneteket.

Már ment is, a család bentől látta, ahogy a sudár termetű nőalak átmegy az út másik oldalán lévő portára. Erzsike megint valahogy furán, feszélyezve érezte magát. Berti ezt észrevette. Az asszony gyakran pillogott a kikeményített függöny résein a szomszéd házra, de az zárt volt, ablakai lefüggönyözve. Berti érezte, értette, mit érzett meg a felesége...

Csendesen beszélgettek. Jani, Berti öccse két éve ért haza a hadifogságból, csont-bőrré fogyva, a gyomra gyakran vérzett. Most épp jó periódusban volt, mert ez a gyomor baj fél évente vissza-visszatért, az orvos meg csak hümmögött, bár felírta a gyógyszert. Jani gyakran csak tejen élt, ha nem volt tej, a gyomra rögtön jelzett: baj lesz. Amit nem kellett beszolgáltatni, azt ő itta meg, leggyakrabban igen hidegre, majdnem jegesre hűtve... Ennek kapcsán szó esett a jégveremről, amit Berti építtetett az udvarra. A beszélgetés lassan elterelte Erzsike felsejülő, furcsa megérzésekkel zaklatott gondolatait Jolánról...

Az asszony még a bátyjáéknál volt a kislánnyal, mikor Berti elhatározta, hogy ha csak egy pillanatra is, de benéz Móric Jolánhoz. A kapu nem volt bezárva, mire az ajtóhoz ért, az szinte magától kinyílt. A ház rozsmaring szagú volt, mint mindig... Berti belépett. Ment az asszony után a szobába. Ennek a szobának az ablakából rá lehetett látni a városig elterülő mezőkre, idelátszott a középhegység szélső vonulata. Álltak, nézték egymást. Szó nem hangzott el. Berti magához ölelte a nőt, annak még mindig vékony volt a dereka, feszes a melle, hosszú haja befonva, körültekerve a fején, s belőle is levendula illat áradt, mint hajdan... a nő visszaölelte – szinte a szuszt is kiölelték egymásból –, majd eltolta magától. A férfi alig emlékezett rá, hogy került a szemközti házból a saját házukba. Beszéltek, és mégis mindenki távolinak és álomszerűnek tetszett a jelenben. Aztán elmúlt, ahogy a többi lelki túlzézés... mire az asszony, meg a leánya megérkezett, minden olyannak volt, mint korábban...

Mamuka hozta az ajándékot.

– Ezt Jolán küldi neked, lányom, meg a kislyánynak! – adta át az öregasszony a szépen becsomagolt ajándékot. – Mindég rátok gondol, ha meglátja a barackfavirágokat, ezt üzeni.

Kibontották a csomagot, az asszonynak egy szép selyemkendő volt, meg egy ridikül, a kislánynak hajtogatható mesekönyv, kiscipők, harisnyanadrágok, édesség.

Berti látta, hogy a felesége szemébe könnyek gyűlnek. Barackfavirágok... ó, azok a barackfavirágok!... a férfi elfojtott egy sóhajtást. Azok a virágzó barackágak azon a festményen voltak, ami itt maradt... akkor ez a kép Jolánál van...

Bertinek otthon, az új otthonban, ha kipillantott az ablakon, és meglátta a hegyvonulatot, gyakran eszébe jutott az a másik szoba, az a végtelennek tűnő összeölelkezés...